

Anna Barczak

Uniwersytet Szczeciński
anna.barczak@usz.edu.pl
ORCID: 0000-0002-7412-719X

Recenzja monografii Marcina Stoczkiewicza, *Prawo ochrony klimatu w kontekście praw człowieka*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, ss. 470

Review of the monograph by M. Stoczkiewicz, *Prawo ochrony klimatu w kontekście praw człowieka (Climate protection law in the Centex of human rights)*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, pp. 470

Autorowi za wybór tematu monografii należą się wyrazy uznania. Przedłożona do recenzji publikacja mieści się bowiem w nurcie badawczym prawa ochrony środowiska zarówno międzynarodowego, unijnego, jak i krajowego. Zawarta w tytule problematyka jest w zasadzie nowym obszarem badawczym, gdyż do tej pory analiza prawna wpływu zmian klimatu na korzystanie z praw człowieka nie była przedmiotem osobnych rozpraw naukowych. Autor podjął się zatem opracowania niezwykle istotnego dla teorii i praktyki prawa ochrony klimatu na poziomie globalnym i regionalnym. Prawo ochrony klimatu ewoluuje w kierunku multidyscyplinarnym, a zatem jego instrumentarium znaleźć można w prawie publicznym i prywatnym, w szczególności: administracyjnym, cywilnym, finansowym oraz gospodarczym. Autor słusznie zalicza prawo ochrony klimatu do gospodarczego prawa ochrony środowiska, w związku z tym nie ma podstaw do uznania prawa ochrony klimatu za odrębną gałąź prawa, zwłaszcza na obecnym etapie jego rozwoju.

W związku z powyższym wybór tematyki badawczej należy uznać za interesujący i merytorycznie uzasadniony. Sposób ujęcia problematyki analizowanej w pracy nie doczekał się bowiem jeszcze w Polsce szczegółowego opracowania o charakterze monograficznym. Sformułowanie samego tytułu opracowania odzwierciedla szerokie oraz kompleksowe ujęcie poruszanych w pracy zagadnień związanych z prawem ochrony klimatu. Zasadniczy problem poddany badaniom, a dotyczący analizy prawnej zmian klimatu w kontekście praw człowieka, został prawidłowo określony pod kątem zasięgu i dogłębności poruszanych zagadnień. Temat pracy nawiązuje do dotychczasowych osiągnięć i potrzeb nauki

i praktyki w dziedzinie prawa ochrony środowiska w ujęciu międzynarodowym, unijnym i krajowym.

Pracę rozpoczyna dość rozległe i wyczerpujące wprowadzenie (48 stron). Autor rozpoczyna od znaczenia prawa ochrony klimatu, a następnie poddaje rozważaniom zmiany klimatyczne, odwołując się do ich wpływu na korzystanie z praw człowieka. W tej charakterystyce Stoczkiewicz skupił się na wszystkich ważnych dla prawa ochrony klimatu źródłach. Jasno sformułował tezy oraz cele pracy, którym nadał rozbudowaną formę. Wyraźnie też określone zostały metody badawcze. Całość pracy zamyka zakończenie, które jest również obszernie (18 stron). Autor odnosi się w nim do wszystkich wątpliwości, które pojawiły się w treści poszczególnych rozdziałów, odpowiednio, w sposób jasny i logiczny je argumentując.

Jak wynika ze wstępu pracy oraz lektury treści poszczególnych rozdziałów, przedmiot monografii koncentruje się na analizie zjawiska złożonego z dwóch podstawowych części. W pierwszym zakresie Autor skupił uwagę na zagadnieniach prawa ochrony klimatu (rozdz. II–IV), w kontekście międzynarodowego prawa ochrony klimatu, prawa ochrony klimatu Unii Europejskiej oraz instrumentów tego prawa. W drugim aspekcie (rozdz. V–VII) podjął się już analizy bardziej szczegółowych zagadnień, wskazując znaczenie praw człowieka w prawie ochrony klimatu. W tym miejscu rozważaniom poddane zostały następujące problemy: prawo ochrony klimatu a prawa człowieka, prawo do życia a ochrona klimatu, prawo do środowiska a ochrona klimatu oraz koncepcja prawa do bezpiecznego klimatu. W tych wszystkich analizach Autor skupia się przede wszystkim na źródłach prawa międzynarodowego i unijnego, w mniejszym stopniu – wewnętrznego, polskiego.

Recenzowana monografia liczy 470 stron i podzielona została na osiem rozdziałów. Trzeba zauważyć, że nie zostały zachowane właściwe proporcje w objętości poszczególnych rozdziałów, jest to jednak w pełni uzasadnione, zważywszy na tematykę pracy – niektóre jej części mają charakter wprowadzający, a rozległość takiego rozdziału z reguły jest mało obszerna (np. rozdz. V). Treść pracy jest zgodna z tytułem. Zawartość merytoryczna rozdziałów w pełni odpowiada ich nagłówkom, które dają ogólny pogląd na rozważaną w nich treść. Kolejne nazwy rozdziałów reprezentują logiczne powiązania całości pracy.

Literatura została w zasadzie dobrana w sposób uzasadniony tematem pracy. Autor swoje badania prowadził, korzystając głównie ze źródeł anglojęzycznych, czasami wskazywał opracowania polskiej doktryny prawa ochrony środowiska. Dotarł do wszystkich istotnych publikacji poruszających analizowaną tematykę. Przeanalizował także wszystkie akty prawne z tego zakresu, zwłaszcza międzynarodowego. Ciekawie dobrał orzecznictwo z tej dziedziny. Na podkreślenie zasługuje też interesująca analiza i ciekawie formułowane wnioski, odnoszące się do wybranych przypadków (cz. II).

Konstrukcyjnym elementem pracy jest podsumowanie, kończące każdy rozdział. Jest ono atutem tego opracowania, tworząc pewną całość badanej w każdym rozdziale tematyki.

Wybrane do opracowania zagadnienia są adekwatne w stosunku do przyjętych źródeł, pod względem istotności i precyzji ujmowania poruszanych przez Autora kwestii, zwłaszcza dotyczących tytułowego problemu.

Autor jest odważny w formułowaniu swojego stanowiska. Wykazuje się bardzo dobrą znajomością podjętej problematyki. Umiejętnie prowadzi polemikę (por. np. s. 199, 242, 252, 304, 376, 407).

Na uwagę zasługuje także strona językowa pracy – monografia została przygotowana starannie, a nieliczne usterki (błędy interpunkcyjne czy edytorskie) nie utrudniają lektury.

Niniejsze opracowanie Czytelnicy powinni wykorzystać jako ważne źródło interpretacji prawniczej zmian klimatu i jego ochrony w kontekście praw człowieka. Autor w sposób jasny i przystępny wyjaśnił zagadnienia prawne związane z tytułową kwestią. Publikacja kierowana jest przede wszystkim do pracowników naukowych, a także wykonujących zawody prawnicze oraz pracowników administracji publicznej.

Materiał poddany analizie w monografii został metodycznie poprawnie zebrany i opracowany. W pracy zachowano właściwą proporcję i odpowiedzialność między wniesionym nakładem a pożytkiem opracowania. Zaprezentowane wnioski mają znaczenie dla nauki prawa ochrony środowiska, zwłaszcza prawa ochrony klimatu, wypełniając w ten sposób lukę wydawniczą.

CYTOWANIE

Anna Barczak, *Recenzja monografii Marcina Stoczkiewicza, Prawo ochrony klimatu w kontekście praw człowieka*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, ss. 470, *Studia Administracyjne* 1(15)/2022, 85–87, DOI: 10.18276/sa.2022.15-07.